

Mr. sc. Vera Glasnović Gjoni*

NEKE DILEME UZ PRIMJENU ODVJETNIČKE TARIFE U ZASTUPANJU PRAVNIH OSOBA U KAZNENOM POSTUPKU

Rad se bavi problemima u primjeni Odvjetničke tarife u zastupanju pravnih osoba u kaznenom postupku te obrađuje primjer iz sudske prakse. Poticaj za pisanje članka je iznimno velik nerazmjer između visine naknade obrane okrivljene pravne osobe od visine naknade obrane okrivljene fizičke osobe. Obrana pravne osobe nerazmjerno je više tarifirana iako kaznena odgovornost pravne osobe ovisi o kaznenoj odgovornosti fizičke osobe te je stoga zahtjevnija i teža. Ta nelogična odredba Odvjetničke tarife na snazi je već deset godina te autorica zahtijeva njezinu hitnu promjenu.

UVOD

Zakon o odgovornosti pravne osobe za kaznena djela donesen je 29. travnja 2003. To uvođenje kaznene odgovornosti pravnih osoba bila je potpuna novost u našem kaznenom pravu, koje je dotad poznavalo samo odgovornost fizičkih osoba, uz koju se uostalom i jedino mogao vezati psihički odnos učinioca prema kaznenom dijelu – namjera ili nehaj. Tradicionalnom shvaćanju teško je bilo prihvatiti kaznenu odgovornost izraženu kroz svjesni i voljni element, koje bi sada trebalo primijeniti na pravnu osobu.

Navedeni zakon to je razmjerno jednostavno riješio odredbom u čl. 5. Odgovornost pravne osobe temelji se na krivnji odgovorne osobe. Tu valja zamijetiti dva momenta: kad je u pitanju pravna osoba, riječ je o njezinoj odgovornosti, a krivnja i dalje ostaje vezana uz fizičku osobu, ovaj put odgovornu osobu. Dosljedno tome i sam Zakon u svom nazivu ističe odgovornost pravne osobe. U praksi Zakon je zaživio i njegova primjena nije izazivala nikakve posebne prijepore niti dileme. Bitno za našu temu je to da je njime konstruirana supsidijarna odgovornost pravne osobe, koja u potpunosti zavisi od krivnje odgovorne osobe.

* Mr. sc. Vera Glasnović Gjoni, sutkinja Općinskog suda u Puli - Pola

Kad se razmatra uloga i značaj branitelja (odvjetnika) u kaznenom postupku, jasno je da je mnogo značajnija i za ishod kompletnog postupka važnija uloga branitelja odgovorne osobe nego zastupnika pravne osobe. Moglo se očekivati da će ti momenti naći svoje opravdanje i u Odvjetničkoj tarifi, koja propisuje nagrade za rad odvjetnika. Ali problem se pojavio tamo gdje se baš i nije mogao očekivati – u Odvjetničkoj tarifi.

JEDAN PRIMJER IZ PRAKSE

Ovaj primjer iz prakse jasno pokazuje kakvi se problemi mogu pojaviti kod primjene konkretnih odredbi Odvjetničke tarife u sudovanju u kaznenim predmetima.

U spisu Općinskog suda u Puli – Pola, K-828/11, došlo je do zastare kaznenog progona pa je obustavljen kazneni postupak protiv odgovorne osobe D.O.B. i protiv pravne osobe drugooptužene A. Postupak je vođen zbog sumnje na počinjenje kaznenog djela protiv okoliša – protupravnom gradnjom iz čl. 252.a st. 1. KZ-a. Predviđena kazna za to kazneno djelo je do tri godine zatvora.

Branitelji drugookrivljene podnijeli su zahtjev za naknadu obrane pravne osobe u ukupnom iznosu od nešto preko milijun kuna, a branitelj prvookrivljene tražio je pedesetak (sic!) puta manji iznos. Sve je to traženo po istoj Odvjetničkoj tarifi, ali uz primjenu različitih tarifnih brojeva. Taj upravo nevjerovatani razmjer potaknuo je autoricu na pisanje ovog članka. Traženo je i objašnjenje od Odvjetničke komore, ali je dobiven upravo pitijski odgovor citiranjem odgovarajućih odredbi Odvjetničke tarife.

ODREDBE ZAKONA O VISINI KAZNE

Zakonom o odgovornosti pravnih osoba za kaznena djela (u daljnjem tekstu: Zakon) predviđene su novčane kazne (kao praktično jedine) koje se mogu izricati protiv pravnih osoba u kaznenom postupku. Vezane su uz predviđenu kaznu odgovorne osobe. Za naš primjer mjerodavna je odredba čl. 10. st. 2. Zakona, koja određuje da ako je za kazneno djelo propisana kazna zatvora do pet godina, pravnoj osobi može se izreći novčana kazna od 10.000,00 do tri milijuna kuna. To je bio raspon koji je predviđao Zakon u svom prvotnom obliku. Već tu nije bio baš jasan i logično opravdan taj veliki raspon od 10.000,00 do tri milijuna kuna novčane kazne.

No i taj zakon slijedi neumitnu sudbinu gotovo svih naših zakona i brzo je mijenjan. Izmjene su uslijedile već 25. listopada 2007. i mijenjan je i ovaj stavičak članka 10., pa sada najniža novčana kazna ostaje neizmijenjena, ali gornji

limit se mijenja na šest milijuna kuna. Vrijednost kune nije za to vrijeme pala sto posto, pa nije baš jasna intencija te izmjene, ali uglavnom ostao je taj i sada važeći raspon 10.000,00 – 6.000.000,00 kuna. A on je i te kakve implikacije našao u odredbama i primjeni Odvjetničke tarife.

ODVJETNIČKA TARIFA

Odvjetnička tarifa od 5. srpnja 2004. prvi put govori o naknadama odvjetnika za zastupanje pravnih osoba u kaznenom postupku. Ona se mijenja u tri navrata, ali te prvotne odredbe se ne mijenjaju. Iz života je poznato da se ne mijenja ono što je dobro i valjano. Ovdje bi značilo da Odvjetnička komora ovaj dio tarife ocjenjuje kao koncizan, logično opravdan i kao takav neupitan. Ove nelogičnosti u Odvjetničkoj tarifi toliko su očigledne da se ne može naći pravo objašnjenje zašto se tako dugo ne mijenjaju i već gotovo 10 godina ostaju na pravnoj snazi. Ali ustvrdit ću da su to teško primjenjive, nelogične i kontradiktorne odredbe Odvjetničke tarife.

Glava I. Tarife nosi naziv KAZNENI I PREKRŠAJNI POSTUPAK.

Počinja s tar. br. 4 koji u točki 1. i alineji 1. navodi: obrana optuženog i **pravne osobe** ... za svaki dan rasprave u postupku za djela za koja je predviđena novčana kazna ili kazna do 3 godine zatvora – 100 bodova. Ali taj isti tarifni broj 4 i ta ista točka 1. ima i alineju 8., koja pak glasi: “za obranu u kaznenom postupku protiv **pravnih osoba** prema visini *predviđene* novčane kazne, odvjetniku pripada nagrada po Tbr. 7 toč. 1.” Potrebno je onda citirati i taj tarifni broj 7. On se nalazi u glavi II. Tarife, koja nosi naziv PARNIČNI POSTUPAK. A sama odredba tbr. 7 veli: “Odvjetniku pripada naknada za sastavljanje tužbe, protutužbe, prijedloga ili zahtjeva. Ako je vrijednost predmeta spora...” pa se dalje nabrajaju rasponi tih vrijednosti i tarifiraju odgovarajući bodovi. Za onaj naš primjer kaznenog dijela do tri godine zatvora, prema već navedenom Zakonu o odgovornosti pravnih osoba, novčana kazna može ići do 6.000.000,00 kuna, a kad bi se radilo o toj vrijednosti predmeta spora, nagrada bi iznosila 6.000 bodova.

Vjerujem da je već samo citiranje tarifnih odredbi pokazalo o kakvim je nelogičnostima i kontradiktornostima ovdje riječ. U prvom redu potpuno je nejasno zašto postoje dvije odredbe u istom tarifnom broju koje potpuno različito tarifiraju obranu pravne osobe u kaznenom postupku. Treba li primjenjivati alineju 1. ili alineju 8.? Zašto je ova druga uopće donesena? Prostim okom se vidi da ona silno favorizira branitelja pravne osobe u usporedbi s braniteljem fizičke osobe, u pravilu prvookrivljenog, koji je odgovorna osoba i od čije krivnje zavisi odgovornost pravne osobe. S obzirom na ogromnu razliku nagrade, ne bi bilo ispravno ni da branitelj fizičke osobe dobije toliko veću nagradu od zastupnika pravne osobe. A tek ovako??

Ovakvim odredbama narušena je sama struktura i logična sistematičnost Odvjetničke tarife. Potpuno je nelogično vezati obranu odvjetnika sa zastupanjem stranke u parnici. U smislu visine nagrade obrana pravne osobe time je izjednačena s pisanjem tužbe i inih podnesaka. A nit poveznica trebala bi biti vrijednost predmeta spora, koja se utvrđuje u parničnom postupku, pri čemu je način njezina utvrđivanja posebno normiran u odredbama ZPP-a. Konačno, i ta u parnici određena vrijednost predmeta ima pravne konzekvencije isključivo vezane za konkretni parnični spor (određuje visinu pristojbi, važna je zbog mogućnosti ulaganja izvanrednih pravnih lijekova...). A ipak Odvjetnička tarifa uspijeva spojiti nespojivo. I to je postignuto samo uz pomoć jedne riječi **predviđene** novčane kazne.

PREDVIĐENA NOVČANA KAZNA

Kao što je već rečeno, Zakon predviđa novčane kazne u vrlo velikom rasponu, u našem primjeru od 10.000,00 do šest milijuna kuna. Pa koja je to onda **predviđena novčana kazna**? Može biti bilo koja u navedenom rasponu. Sve su one zapravo predviđene, i ona recimo od 50.000,00 kuna ili ona od 3.500.000,00 kuna. U jednom prijašnjem pravnom stavu Odvjetnička komora izjasnila se da se u primjeni Odvjetničke tarife primjenjuje ona najviša. Nije pritom objašnjeno zašto to ne bi bila najniža visina novčane kazne. Ona je uostalom puno bliža visinama novčanih kazni koje se izriču u praksi, i to se statistički dade lako dokazati. U našem slučaju to bi bilo 100 bodova, baš onoliko koliko dobiva branitelj odgovorne osobe. A da još jednom naglasimo, ako on uspije sa svojom obranom odgovorne osobe, automatski se oslobađa i optužena pravna osoba. Teoretski branitelj pravne osobe i ne mora uložiti neki posebni napor u tom postupku, ali će dobiti 60 (i slovima: šezdeset) puta veći honorar od kolege.

Općinski sud u Puli – Pola u jednoj je svojoj odluci pokušao dati neko logičnije značenje toj odredbi tarife o **predviđenoj** novčanoj kazni. Zauzet je stav da bi to bila kazna koju je državni odvjetnik predložio u konkretnom kaznenom postupku za pravnu osobu. Iako je taj stav puno logičniji i razumljiviji od onog da se određuje prema najvišem iznosu novčane kazne predviđene u Zakonu, niti on nije prihvaćen kao stalna sudska praksa.

ZAKLJUČNO

Nemoguće je pretpostaviti koliko je, ovakvim tumačenjem i primjenom Odvjetničke tarife, plaćeno odvjetnicima diljem Hrvatske za zastupanje prav-

nih osoba. Ne želim se u to niti upuštati, ali upozoravam da takva praksa traje godinama, baš kao i nepromjenjivost spornih odredbi Tarife. To HITNO treba promijeniti. Nedopustivo je da postoje tako kontradiktorne odredbe u tako značajnom propisu kojim se određuju naknade za rad odvjetnika. Ako se ništa neće izmijeniti, onda u odvjetničkim redovima imamo i dalje pravu nagradnu igru na sreću. Dobitnik je onaj koji izvuče zastupanje pravne osobe u kaznom postupku. Samo, je li to baš igra “na sreću”?

A promjena Odvjetničke tarife sasvim je jednostavna. Potrebno je samo brisati odredbu Tbr. 4 t. 1 al. 8.

Summary

SOME DILEMMAS CONCERNING THE APPLICATION OF THE ATTORNEY TARIFF WHEN REPRESENTING LEGAL PERSONS IN CRIMINAL PROCEEDINGS

This paper deals with problems concerning the application of the Tariff for Lawyers' Fees and Cost Compensation on representing legal persons in criminal proceedings, and presents a case-law example. The motivation to write this article arises from the huge disproportion between the amount of remuneration for providing defence to an accused legal person and the amount of remuneration for the defence of an accused natural person. The defence of a legal person means a disproportionately higher tariff, although the criminal liability of the legal person depends on the criminal liability of a natural person and is thus more demanding and more difficult. This illogical provision concerning the Tariff for Lawyers' Fees and Cost Compensation has been in force for ten years and the author requests its urgent amendment.